

Kříž u Dobronína

Luděk Frýbort

Vzácnější jest jméno dobré než bohatství veliké, a přízeň lepší než stříbro a zlato (Kniha přísloví Šalomounových, 22:1)

Pozoruji, že se cosi začíná měnit v zemích Koruny české. Pětašedesát let spočíval příkrov mlčení nad jistými šerednými skutky. Tu a tam jím něco proniklo, ale vzbudilo spíš pohoršení než aby si někdo sáhl do svědomí: nepatří se připomínat tyhle... ehm, ehm, excesy, jak se také může říkat vraždám, mučení, týrání, do lágrů nahánění a jiným lidovým zábavám tehdejšího času. Teď najednou - hle - příkrov mlčení se drolí, hrobové se jeden po druhém otvírají a vstávají z nich přízraky špatného svědomí národa českého. Ale snad abych mluvil konkrétněji.

Byl jsem kluk sotva dvanáctiletý, když skončilo povstání pražského lidu proti německým okupantům a do ulic vjely osvoboditelské tanky. Barikády se teprve začaly rozebírat, vzduch čpěl puchem pálených hadrů a kdovíčeho ještě, slovanští osvoboditelé si počítali ukořistěné hodinky a my uličníci jsme mezi tím vším šmejdili, shánějíce vystřílené nábojnice a jiné suvenýry z květnových bojů. Přitom jsem byl všeličeho svědkem. Tak třeba utíkáje dolů Velvarskou (nyní Evropská) ulicí, naskytl se mi v nedalekém parčíku pohled na jakéhosi jámu kopajícího mužského. Jiný mužský nad ním stál s flintou a čekal, až bude jáma dost hluboká, pak ho v ní zastřelil. Koukal jsem na tu scénu vyjeveně, ale příliš mnou neotřásla; krev a násilí patřily k ovzduší těch dnů. Ostatně nebyl ten zastřelený jediný, povídalo se mezi lidmi o mnohem větší jámě kilometr výš, tam, co dnes stojí paneláky sídliště Červený vrch, v ní že leží takových mužských celá spousta. Ani to nikým moc neotřásla, byli to prý nějací Němčouři, takže co. Patřilo jim to, nacistům.

Jak šly dny, množily se takové zvěsti, pomyslná mapa hrobů s všelijakými nacisty se zahušťovala, ale vědu z toho nikdo nedělal. Byl to čas národní pomsty; provinili se na nás Němčouři strašnými zločiny a my jim je teď oplatíme i s úroky, zněl jeden hlas zeměmi českými. Pokud si někdo myslel o úrocích své, byl raději zticha, aby taky nějakou neslízil; když ne fašistou, aspoň kolaborantem se mohl člověk stát jedna dvě. Národní mstitelé, jejichž odbojová činnost se donedávna omezovala na šmelení s potravinovými lístky a drobné krádeže, teď obcházeli s flintami, pátrajíce, na kom by vykonali ono slavné „vylikvidovat“, k němuž vyzýval nikdo menší než sám prezident Beneš. Pátrání měli snadné obzvlášť v Sudetech, kde bylo tou dobou nacistů na tři miliony, byli pěkně a úhledně označení bílými páskami na rukávech a velký výběr se mezi nimi nedělal. Můj tatínek, jak se tak pamatuji, však píseň pomsty nepěl, nýbrž koukal truchlivě, říkáje něco o ostudě a o zbabělcích, kteří se odváží kopat do nepřítele, až když leží na zemi. Možná bylo víc tatínků, kteří něco takového říkali, co já vím. Těch, kteří hleděli k budoucnosti s nedůvěrou a tvrdili, že si takovéhle vítězství ještě strašlivě vypijeme. Také že jsme si vypili, a brzy. Jenže v atmosféře toho času, kdy kopání do padlého nepřítele platilo téměř za národní povinnost a obvinění z kolaboranství viselo nad hlavou každému, kdo projevil trochu lidskosti, bylo radno tak mluvit šeptem a za dobře zavřenými okny, aby někdo neposlouchal a neletěl hned s udáním.

Byl to vůbec podivný čas. Čas vlastenecké pomsty, ale také podivného ostychu; revoluční gardisté a jiní dobrovolní mstitelé vykonávali akty národní spravedlivosti, ale zároveň jako by se za ně styděli. Vražedné pogromy v sudetských vesnicích, internační tábory, zčásti hned zatepla zřízené z táborů nacistických, bezuzdné rabování a ničení miliardových hodnot, o tom se tak leda šeptalo od huby k hubě. Noviny, rozhlas, politická místa... ani muk. Dodnes nevím, co si o tom mám myslet: pakliže měli hrdinové revoluce za to, že konají věc řádnou, nepotřebovali se s ní přece skrývat. Mohli chodit a volat - hle, kolik Němčourů, zrádců a kolaborantů už jsme potloukli, jejich byty vykradli, ženy znásilnili... ale oni se k té slávě nehlásili. Ale nakonec to bylo stejně jedno, jelikož všechny hříchy zahladil generální odpustek. Pravilo se v amnestijním zákoně č. 115 z 8. 6. 1946: „jednání, které směřovalo k spravedlivé odplatě, není bezprávné ani tehdy, bylo-li by jinak podle platných předpisů trestné.“ I ulevilo se svědomí mstitelů, pakli nějaké měli.

V posledních týdnech jako by se však do té muziky mísily nové tóny. Příkrov se začíná drolit, až dotud neporušitelný příkaz všenárodního mlčení přestává účinkovat. Jakpak je tomu dlouho, kdy televize přinesla záběry ... však víte, těch také nějakých Němcourů, zrádců a nacistů, co po nich sem a tam přejížděla kola nákladáků. Co chvíli se někde najde zapomenutý hrob s obětí spravedlivých odplat, jako třeba ten u hřbitovní zdi v Deštné v Orlických horách. Na 283 lebek prý v něm bylo, o jejichž původu se ale zatím vedou spory. Žádných sporů naproti tomu není o hromadném hrobu u Dobronína na Jihlavsku, objeveném jen dva týdny předtím a obsahujícím dle svědeckých výpovědí pozůstatky někdejších obyvatel té kdysi čistě německé vesnice. Hrdinové národní odplaty je dle osvědčené metody nejdřív nechali vykopat hrob a pak je v něm... ne, nezastřelili, jen umlátili rýči a motykami. Snad že museli šetřit municí, snad že se také lépe ulevilo vlasteneckému hněvu. A už ani toho není dost, už se šíří nové zvěsti, i v jiných koutech země se vlastenecky střílelo a utloukalo... k tomu připočteme už teď známá místa mstivých orgií, Postoloprty, Ústí nad Labem, Lanškroun, Teplice nad Metují... co k nim, proboha, ještě všechno přibude? Jak může vypadat mapa republiky České, posetá křížky hromadných hrobů? Nebude z toho nakonec taková malá, česká Katyň?

No, nerozčilujme se tolik, rozdíl tkví pouze v tom, že katyňské pohřební jámy jsou soustředěné v jednom kusu běloruského lesa, kdežto české jsou rozptýlené po celé ploše naší drahé vlasti. Počty by jinak skoro souhlasily: 22.000 polských kostlivců v Katyňi, kolem 30.000 až 40.000 německých porůznu u nás. Jak dlouho ještě chceme povýšeně kroutit nosem? Kolik času ještě potřebujeme, abychom si uvědomili, že nad skutky vražedné mstivosti mohl okolní svět přivírat oči v prvních poválečných měsících a pod Stalinovou patronací, dnes ale z nich číší čirá, žádnými dekrety nesmytelná hrůza? A dokážeme si s vlastní ostudou poradit sami, nebo se musí roznést po světě cizím přičiněním? Už se roznáší; stačí si ťuknout v cizojazyčném internetu na hesla jako „Benešovy dekrety,“ „odsun“ i jiná taková, a vizme.

Stalo se ale, že nad hromadným hrobem u Dobronína kdosi neznámý vztyčil dřevěný kříž. Nejspíš někdo z místní mladší generace, již už tolik nezmítá poválečný hněv, což je přirozené. Zmizela kdysi neprostupná hranice, mladí lidé se rozjíždějí do světa a s leckým se tam po přátelsku setkají, popovídají, piva popijí, dokonce i s těmi zlořečenými Němcoury. V takovém ovzduší se ale špatně daří vztekům a nenávistem, ty kvetou jen v izolaci za ostatními dráty a v drmolení rušiček. Jako výpis ze středověké smolné knihy se dnes čtou slova rozkazu k příslušníkům Revolučních gard: „...nepřestaň nenávidět Němce, i německé ženy a mládež...“ Jsou viny takové a jsou viny onaké, poznamenal bych k tomu, a odplácí-li kdo zločiny jiného zločinem svým, nemají si oba navzájem co vyčítat. Což už, zaplaťpámbu, začínáme vědět, i když ne každý a ne každý z toho pro sebe vyvodí závěry.

Ještě když jsem počátkem sametových let uveřejnil v tehdejší Českém deníku úvahu na toto téma, sklídl jsem odezvy vesměs nesouhlasné až záštiplné. Dnes už... zareagoval můj starý známý z dob Českého deníku, pan Václav Vlček starší, na dobronínský kříž poněkud křečovitým satirickým skládáním. Popletl si přitom Dobronín s nedalekou obcí Kamenná, kde národní mstitelé nikoho nezastřelili ani neutloukli motykami, jenom umučili starostu Wenzela Hondla k smrti... prosím vás, to je toho. Ale hlavně se už tón jeho článku vyjímá jako vykopávka z předvěkých časů. Ještě pár let, a až na pár vetchých staříků mu nikdo nebude rozumět. Už povadá etnická nenávist, v tom se zmýlili národovci poválečného času, předpokládavší, že potrvá věčně, mění se ve vlašný nesouhlas, z nesouhlasu v lhostejnost, ach, vlezte mi s těmi starými krámy všichni na záda, lhostejnost v podiv – zbláznili se tenkrát všichni? – z podivu v lítost a nakonec v pokání, jehož symbolem je bílý kříž na louce u Dobronína. Jaký může ještě zbývat rezervoár skalních, myšlením v pětačtyřicátém roce uvízlých nenávistníků... no, čtyři a kousek procenta hlasů ulovila v posledních volbách partaj paní Bobošíkové, davší si předpotopní germanofobii do programu. O mnoho víc toho nebude.

Má pak ale ještě smysl – pomíneme-li věci jako slušnost a lidskost – udržovat v českém právním řádu amnestijní zákon? Ten, jenž promíjí šeredné skutky, i když jsou jinak trestné? Co hrozného by se stalo, kdyby poslanecká sněmovna ostudný zákon zrušila? Co hrozného by se stalo, kdyby jednoho dne přišly k zrušení celé slavné Benešovy dekrety? Přiznám se totiž, že mě k sepsání tohoto článku přivedl výrok ministra Schwarzenberga, jež si jinak z celé sbírky

českých politiků nejvíc vážím. Benešovy dekrety že jsou sice zastaralé a nefunkční, pravil o té věci, nemůžeme se jich však zříci, jelikož tvoří součást našeho právního systému. S tím se mi nechce souhlasit.

Nevím. Nebyl jsem nikdy zahraničním ministrem, takže mi není ználo, jaké kozelce je nutno v tom řemesle metat, a jak rád či nerad je metá kníže Schwarzenberg. Ale zažil jsem během svého života a v této zemi právní systém nacistický a komunistický; obou jsme se beze škod na duši národa zřekli, a jestli se přece jen stala nějaká škoda, pak že jsme se druhého z nich zřekli sotva na půl huby. Stejně by mohly být bez zvláštních škod odstraněny z českého práva Benešovy dekrety, o nic moc lepší než rasové zákony Třetí říše. Jde totiž o hodně: o dobré jméno země české, jež jest vzácnější než stříbro a zlato. Pakli bylo stříbro a zlato prošustrováno, je záhodno je obnovit před tváří světa. Není proč se ještě po pětadesáti letech solidarizovat s národními mstiteli, o nichž je dostatečně známo, že se vesměs skládali z kriminálních živlů, ze sadistů, jimž mohl být národní zájem ukraden, ale rádi si někoho beztretně pomučili, zejména pak z udavačů a konfidentů Gestapa, kteří si tak v kombinaci s členstvím v komunistické straně hleděli vyžehlit své hříchy.

A když jsem beztak už svolal na svou hlavu hněv starovlastenců, dodám ještě, že by naprosto neškodilo podat ruku k smíru potomkům těch, kdož byli před pětadesáti lety v lepším případě o všechno okradeni a potupně vyhnáni, v horším spočívají mezi hromadami kostí na dně některého hrobu. Zním jich totiž dost, i v příbuzenstvu je mám; a stvrzuji tímto, že jde o lidi čestné, zlé zlým oplácet nehodlající, v nichž by česká země mohla mít dobré a věrné přátele. Nemáme totiž – každý může hádat proč - opravdových přátel ve světě mnoho, pokud za výraz přátelství nepokládáme diplomatické fráze a zdvořilou vyhýbavost.

Tento článek byl uveřejněn na <http://www.cs-magazin.com> v říjnu 2010
Na <http://www.go-east-mission.de> vychází s povolením